

PAPER DETAILS

TITLE: GRUP BIRLIKTELİĞİ ve GRUP BASARISI ARASINDAKİ İLİSKİ (Profesyonel Üniversite Voleybol Takımlarına Yönelik Bir Araştırma)

AUTHORS: Aysen TEMEL EGINLI,S Sevil ULUDAG

PAGES: 31-52

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/720311>

GRUP BİRLİKTELİĞİ ve GRUP BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ (Profesyonel Üniversite Voleybol Takımlarına Yönelik Bir Araştırma)

Arş. Gör. Ayşen Temel EĞİNLİ*
S. Sevil ULUDAĞ**

ÖZET

Gruplar, bireylerin yaşamına farklı anlamlar katmakta ve grup üyelerinin birbirlerine ve gruba karşı geliştirdikleri tutumlarla şekillenmektedir. Sosyal yaşamda bireylerin çeşitli amaçlarla dahil olabileceği çok sayıda grup bulunmaktadır. Belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen, belirli iletişim ve davranış kalıpları içerisinde varlığını sürdüren spor takımı, bireyler arasında birliktelik ve başarı duygusunun yoğun olarak yaşandığı gruplardan biridir. Grup üyelerinin sergilediği davranışlar ve aralarındaki iletişim biçimleri üzerinde etkili olan grup birlikteliği, spor takımlarının başarısı ve gösterdikleri performans açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada profesyonel voleybol üniversite takımları grup birlikteliği, grup birlikteliği türü ve grup başarısı arasındaki ilişki bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grup, grup birlikteliği, grup başarısı.

ABSTRACT

The groups have been formed by the manners they have developed towards each other and the group itself, and added different meanings to the individuals' lives. In the social life, there are many groups that individuals can join for different purposes. Sports team that get together for a particular purpose and keep continuing in particular frames is one of the groups where the feelings of togetherness and success are felt deeply. Group cohesiveness has a characteristic and effect on the styles of group members' behaviours and communication. This effect has importance on the sports teams' success and performance. In this study, the relationship between group togetherness and success in the professional university teams have been examined.

Key Words: Group, group cohesiveness, group success

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

** Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Doktora Öğrencisi

1. GİRİŞ

Gruplar, tıpkı bireyler gibi fiziksel ve sosyal bir düzende faaliyet gösteren yapılardır. Grup, *“belirli bir örgütlenme örüntüsü içinde birbirini izleyen etkileşim birimlerine sahip insanlar topluluğu”* ya da *“üyelik bilincini ve etkileşim kanallarını kullanan belirli sayıdaki insan topluluğu”* olarak tanımlanmaktadır (İsen ve Batmaz, 2002: 233). Sosyolojik açıdan bir grubun varlığından söz edebilmek için iki ya da daha fazla kişinin bir araya gelmesi gereklidir. Ancak bu, grup olmak için yeterli bir özellik değildir. Grubun tam olarak var olabilmesi, grup üyeleri arasında sürekli ve sistemli bir kişilerarası ilişkiyi gerektirir (Silah, 2005:141).

Bu çalışmanın konusunu oluşturan spor takımları bir grup oluşumudur. Belirli bir amacı gerçekleştirmek amacı ile bir araya gelmiş bireylerden oluştuğu için işlevsel bir nitelik sergileyen spor takımlarının en önemli hedefi grup olarak başarıya ulaşmaktır. Bu bağlamda da birliktelik duygusu, spor takımları için grup dinamiklerinin merkezini oluşturmaktadır. Spor takımlarında gelişen birliktelik, takım üyeleri arasında kişilerarası ilişkileri geliştirmekte ve takımdaki rol ve sorumlulukların etkin bir şekilde yerine getirilmesine olanak sağlamaktadır. Bunun sonucunda da takımın verimliliği artmakta, performans düzeyi yükselmekte ve başarı elde etmektedir.

2. Grup Birlikteliği Kavramı

Birliktelik, genel olarak grup üyelerinin birbirlerine bağlanma derecesi ve grubun bir parçası olarak kalma isteği olarak tanımlanmaktadır. Birliktelik, grup üyelerinin duygusal ihtiyaçlarının tatmin edilmesine ve belirledikleri hedeflerine ulaşmalarına olanak sağlayan, grup üyeleri arasında birbirlerine bağlanma eğilimi yaratan dinamik bir süreçtir. Grup birlikteliği kavramı, uzun yıllar *“birlikte olmaya yönlendiren itici bir güç, gruba doğru çekim, grup ruhu, kişilerarası çekim, duygusal bağlılık, aitlik duygusu, birbirine bağlanma”* gibi kavramlarla açıklanmıştır. Bu tanımlamalara bakıldığında, grup birlikteliğinin en önemli özelliği, grup üyelerinin bir grubun parçası olarak aitlik duygusunu hissetmeleri ve grubun içinde yer almaktan dolayı motive olmaları olarak ifade edilebilir (Dyaram ve Kamalanabhan, 2005: 185 -186).

Festinger (1950) birliktelik kavramını *“grup üyelerinin grupta kalmasını etkileyen tüm güçlerin bir sonucudur”* biçiminde tanımlamaktadır (Zaccaro, 1991: 387). Gross ve Martin (1952) birlikteliğin *“kriz durumunda ve değişen koşullar altında grup üyeleri arasında ilişkisel bağların gücü”* olarak geliştiğini ifade etmektedir (Kipnes vd.,2002: 485). Piper ve ark. grup birlikteliğini, grup üyelerinin birbirlerine ve grup liderine bağlılık duyması, kendini gruba ait hissetmesi olarak tanımlamakta, grup birlikteliğinin düzeyinin

de bu bağıllık düzeyine göre şekillendiğini ifade etmektedirler (Piper ve ark. 1983:106).

Thiabaut'a göre grup birlikteliğinin temel nedeni, grubun sahip olduğu birtakım özelliklerin kişisel hedeflere ulaşmada aracılık etmesi ve bireylerin daha üst düzey bir statüye ulaşma isteğini karşılamasıdır (Thiabaut, 1950: 251-278). Festinger, Schacter ve Back (1950) ise, grup üyelerinin grup içerisinde kalması ve grup birlikteliğini hissetmesinde temel olarak iki gücün bulunduğunu ifade etmektedirler. Bu itici güçlerden birincisi *grup çekiciliğinin* yarattığı güçtür. *Grup çekiciliği*, kişinin diğer grup üyeleri ile birlikte olma, kişilerarası iletişim kurma ve grup aktivitelerinin içinde olma isteğini açıklamaktadır. İkincisi *kontrol gücüdür*. *Kontrol gücü*, grupta bulunmanın grup üyelerine sağladığı yararları içermektedir (Weinberg ve Gould,1993). Örneğin, popüler bir takımın oyuncusu olmak sporcunun kabulünü ve değerini artırır. Bu nedenle, sporcu o takımın içinde yer almaktan dolayı çeşitli ödüller elde etmekte ve amaçlarına daha kolay bir şekilde ulaşmaktadır. Diğer yandan, sporcu takım arkadaşları ile birlikte olmaktan ve başarı elde etmekten dolayı motive olmakta, bu nedenle takımda kalma isteği de artmaktadır.

Grup birlikteliği ile ilgili gerçekleştirilen ilk çalışmalarda teorisyenler, grup birlikteliğinin tek ve bölünmez bir yapı özelliğini gösterdiğini ve birbirinden farklı olmayan faktörler tarafından şekillendirildiğini ifade etmektedir. Bu noktada Schachter (1951) arkadaşlık temelinde oluşan birlikteliğin, grup tarafından gerçekleştirilen aktivitelerin değeri, grup prestiji, grup içinde tanımlanmanın verdiği kimlik vb. faktörlerden etkilenip etkilenmediğini sorgulamıştır. Buna bağlı olarak da, birlikteliğin farklı değişkenlere göre oluşması mümkün görünürken tek bir tanımının yapılmasının doğru olup olmayacağı tartışılmıştır. Schachter tarafından ortaya atılan bu görüş temelinde grup birlikteliğinin çok boyutlu olduğu bu nedenle de farklı türlerinin bulunduğu ifade edilmektedir (Zaccaro ve Lowe, 2000: 548). Hackman, Tziner, Carron gibi teorisyenler de grup birlikteliğinin yarattığı sonuçlara odaklanarak, grup birlikteliğinin farklı nedenlerle gelişmesinin verimlilik, grup performansı, norm gelişimi gibi sonuçları etkilediğini ortaya koymuşlardır. (Zaccaro, 1991:388).

Gross ve Martin, bir grup içinde grup birlikteliğinin gelişme nedenlerini ya da temel itici gücün ne olduğunu belirlemeye yönelik gerçekleştirdikleri araştırmalar sonucunda grup birlikteliğinin temel olarak iki biçimde meydana geldiğini ortaya koymuşlardır (Tziner, 1982: 228). Buna göre, grup birlikteliği, grup üyeleri arasındaki ilişkileri temel alan "*sosyo-duygusal ya da sosyal birliktelik*" ; gruptaki amaçlar ve görevleri temel alan "*araçsal ya da görev birlikteliği*" olarak sınıflandırılmaktadır. *Sosyal birliktelik*, grup üyeleri ile

arkadaşlık ve ilişkilerden elde edilen doyum nedeniyle gruba doğru çekilmeyi ifade etmektedir. *Görev birlikteliği*, grup görevine bağlılık ya da görevden hoşlanma nedeniyle gruba doğru gerçekleşen çekim olarak tanımlanır (Zaccaro, 1991:387). Grup birlikteliğinin bu türleri spor takımları açısından değerlendirildiğinde; grup üyelerinin belirli amaçları başarmak amacı ile bir araya gelmesini yansıtan görev birlikteliği, sporda takımın ortak çabası ve takım çalışmasının gerçekleştirilmesini içerir. Sosyal birliktelik ise, takım üyelerinin birbirlerinden hoşlanması ve birlikte vakit geçirmekten zevk almasını ifade etmektedir. Örneğin bir egzersiz grubunda başarının elde edilebilmesi için egzersiz programına bağlılığın sağlanması bunun için de grup üyeleri arasında sosyal birlikteliğin yaratılması gereklidir (Weinberg ve Gould,1993).

Grupta sosyal birliktelik gelişmiş ise, kişiler arasında kişilerarası çekime dayanan karşılıklı ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı görülür. Bu ilişkiler karşılıklı bağlılığın ve duygulanımın yüksek olmasına dayalıdır, bu doğrultuda grup içinde arkadaşlık önemli derecede vurgulanır ve grup üyelerinin her biri arkadaşları ile birlikte zaman geçirmek isteğindedir. Grup içinde görevler sonuç elde etmeye yönelik sosyal bir ilişki çerçevesinde üstlenilmekte, grup üyeleri arasında tartışmaların yoğun olarak yaşanmadığı gözlenmektedir. Böylece, sosyal temellere dayalı birliktelik oldukça yüksek düzeyde gelişmektedir. Grup içinde sosyal birliktelik yüksek düzeyde olduğundan kişiler, grup içinde aynılık konusunda gerçekleşen baskıya karşı kabul göstermektedir. Diğer yandan, görev odaklı birliktelikte ise, grup üyelerinin kendilerine düşen görevleri mümkün olan en kısa sürede etkili ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmek için çaba gösterdikleri görülmektedir. Grup içindeki sözel iletişim, görevi tanımlamaya ve tamamlamaya yöneliktir, bu durum da kişiler arası iletişim ihtiyacını azaltmaktadır. Bu noktada, grup birlikteliğinin yüksek düzeyde gelişmesi için gerekli olan tartışma ve paylaşım için ayrılan zaman da azaldığından, grup üyeleri arasında yakınlıktan daha çok amaca yönelik bütünleşmenin yaşandığı görülmektedir (Tziner, 1982: 229-231). Aşağıda sosyal birliktelik ve görev birlikteliğinin odak noktalarını açıklamaya yönelik bir tablo yer almaktadır.

Tablo 1: Sosyal ve Duygusal Birliktelik Özellikleri

Sosyal Birliktelik	Görev Birlikteliği
Yüksek düzeyde resmi olmayan iletişim	Gruptaki iletişimin merkezinde hâkimiyeti ele almış bir kişinin varlığı söz konusudur.
Reaktif karşılıklılık (iletişimin taraflar arasında eşit bir şekilde dağılması)	Zaman grup amaçlarının başarılmasında ayrıldığından, iletişim çok az kurulur.
Negatiften daha çok pozitif bir iletişim	Negatif sosyo-duygusal iletişimin miktarı daha fazladır.
Düşük düzeyde otoriterlik	Duygusallık bastırılmaktadır. Resmi ve bilgi vermeye odaklı bir iletişim biçimi hâkimdir

Kaynak: Tziner, 1982:232

Pepitone ve Reichling (1955) sosyal grup birlikteliğinin derecesi ile grup üyeleri arasındaki etkileşimin derecesi arasında karşılıklı bir ilişkinin bulunduğu ve grup birlikteliğinin düzeyinin, karşılıklı açıklık, yakınlık, arkadaşlık vb. kişilerarası etkileşimlere bağlı olduğunu ifade etmektedirler. Grup birlikteliği düşük düzeyde ise, grup üyeleri arasındaki ilişkiler daha çok resmi ve yapısalıdır. Sosyal grup birlikteliğinin yüksek düzeyde olması durumunda kişilerarası ilişkilerin merkezinde duygular ve hisler bulunmakta, buna bağlı olarak da, karşılıklı destek ve anlayışın gelişmesi söz konusu olmaktadır (Pepitone vd., 1955, 327-338).

Grup birlikteliği, spor takımlarının amaçlarına ulaşabilmelerinde ve başarılı olabilmelerinde çok önemlidir. Spor takımlarında grup birlikteliğinin geliştirilmesine yönelik takım üyeleri arasında sosyal etkileşimin artmasına odaklanılır. Bu amaçla, takım üyelerinin birlikte çok fazla zaman geçirmesi ve çok fazla görev üstlenmesi takım üyesi olmanın bir bedeli olarak gösterilir. Bu gibi görevler üstlenmenin takıma katkı sağladığı belirterek katılım arttırılmaya çalışılır (Raalte, 2007: 494). Bu noktada Shields ve ark. (1997) grupta sosyal birliktelik yaratılmasında ve sosyal desteğin hissedilmesinde liderin stiliinin oldukça etkili olduğunu açıklamaktadır. Spor takımlarında, koçun davranış stiliinin grup birlikteliğinin düzeyinin yaratılmasında oldukça belirleyici bir rolü

bulunmaktadır. Takım koçu, oyuncuların kazanmak ve rekabet etmek için motive etmekte ve bu noktada birbirlerine bağlanmalarını sağlayabilmektedir. Bununla birlikte, takım koçu oyuncular arasındaki etkileşimi arttırarak daha mutlu ve birlikte çalışmaya odaklı bir atmosfer yaratabilir (Turman, 2003: 87). Bu nedenle, özellikle rekabete dayanan spor takımlarında, liderin grup birlikteliğini yaratabilmesinde göreve yüksek düzeyde odaklanması ve daha çok koçluk davranışları göstermesinin gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Shields vd., 1997: 196-210).

Takım koçları/liderleri spor takımında birliktelik yaratmak için “*her bir oyuncu hakkında kişisel bilgiler edinmek, takımın yenilgisine rağmen takımı övmek, takım amaçları koymak, her bir takım üyesine roller vererek teşvik etmek, takım üyeleri arasında sürekli ve açık iletişimi teşvik etmek, her bir takım üyesinin takıma aidiyet duygusunu yaşamasına yardım etmek*” gibi stratejiler uygulamaktadır. Ryska ve ark. (1999) Avustralya ve Amerika’daki spor takımlarındaki birliktelik stratejilerini inceledikleri araştırmalarında, Avustralyalı takım koçlarının takım oyuncularının kişisel farklılıklarını kabul ettiklerini, her bir takım oyuncusunun kendine özel kişisel bir anlayış geliştirmesine yardım etme ve kişisel ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik yönlendirme stratejilerini kullandıkları ifade edilmektedir. Amerikan takımlarına bakıldığında ise, Amerikalı koçların her bir oyuncunun takımı sahiplenmesi ve kendini takıma ait hissetmesi için takımda belirli roller üstlenmesini sağlamak ve takım eğitimlerinde işbirliği geliştirmek gibi stratejiler kullandıkları görülmektedir (Ryska, 1999: 530-531).

Spor takımlarında mesajların açık ve net olarak paylaşılması, takım üyeleri arasında güçlü ilişkilerin oluşmasını sağlamakta ve grup birlikteliği duygusunu ortaya çıkmaktadır. Takım, oluşum aşamasından başlayarak üyelerine karşı nasıl bir davranış biçiminin benimsendiği, aynı zamanda takımın birlikte elde ettiği deneyimler de birliktelik duygusunu doğrudan etkilemektedir. Takım birlikteliğini etkileyen diğer önemli bir unsur da iletişim kanalıdır. Yüz yüze iletişim, spor takımları için zaman ve aracıyı ortadan kaldırması açısından en etkili iletişim kanalı olup, takım birlikteliğinin oluşmasında güçlü bir etki yaratmaktadır. Takımda sinerjinin yaratılması takımın vizyon ve hedeflerine güçlü bir şekilde bağlı olmaları ve sadık kalmaları duygusu birlikteliği güçlendirici bir etki göstermektedir. Takım üyeleri arasında ortak bir dilin oluşturulması ve birlikte hareket etme duygusunun yaratılması, takım üyelerinin farklı zaman dilimlerinde de birbirleri ile birlikte zaman geçirerek paylaşım anlarını arttırmaları takım birlikteliğini güçlendirmektedir. Takım üyelerinin “*ortak değerlerin paylaşımı*” konusunda da birliktelik hissetmesi, “*burada ve şimdi, geçmişte ve gelecekte birlikte olma ve birlikte hareket etme*” duygularını

yaşamaları gereklidir (Friedly, 2005: 96). Grup birlikteliğinin türünü etkileyen bir diğer faktör de spor faaliyetinin özelliğidir. Örneğin, basketbol, beyzbol, futbol gibi takım sporlarında, takımın başarısı her bir takım oyuncunun kendi kişisel becerisi ve yeteneği ölçüsünde takıma yaptıkları katkılara bağlıdır. Yüzme, tenis gibi sporlarda ise sporcular bir takımın üyesi olmak zorunda değildir, bu nedenle de sadece kişisel başarılarından sorumludurlar (Ryska,1999:536).

Takımda grup birlikteliği yaratılmasında her iki birliktelik türünün de çok önemli olduğu ifade edilebilir. Örneğin bir futbol takımındaki oyuncuların birbirleri ile vakit geçirmekten hoşlanmaları, etkili iletişim kurabilmeleri ve problemlerini birlikte çözebilmeleri takım oyununa doğrudan doğruya yansıtılmaktadır. Birlikte olmaktan hoşlanmayan oyuncuların antrenmanlarda ve karşılaşmalarda başarı elde etmesi oldukça güç olacaktır. Diğer yandan, görev birlikteliği gelişen bir takımın oyuncuları ile takımın hedefleri arasında bir uyum bulunmakta, oyuncuların takımdaki rolleri kavradıkları ve kabullendikleri görülmektedir. Bu doğrultuda da oyuncular performanslarını en iyi şekilde yerine getirebilmektedirler. Ancak görev birlikteliği olmayan bir takımdaki oyuncular arasında iletişim, koordine ve motive olma ile ilgili problemler yaşanabilir.

Grup birlikteliğinin bir spor takımında gelişmesini engelleyen çeşitli faktörler de bulunmaktadır. Bu faktörler, kıskançlık ve aynılışma etkisi olarak açıklanabilir. Kıskançlık ile birlikte ortaya çıkan düşmanlık duygusu takım üyeleri arasında anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına ve takım üyelerinin birbirlerine karşı anlayışlı olamamalarına neden olmaktadır (Kamphoff ve Gill, 2005:291). Örneğin bir futbol takımında tüm üyeler takımın başarılı olması için gol atmanın çok önemli olduğunu düşünmekte ve kazanmaya odaklanmaktadır. Ancak takımda iki tane gol krallığını hedefleyen oyuncu varsa, bu oyuncular arasında yaşanan kıskançlık grup birlikteliğine zarar verebilir. Diğer bir tehlike de grup birlikteliğinin yüksek düzeyde yaşandığı takımlarda grup üyelerinin birbirine benzemesi ya da aynılışma etkisine kapılmasıdır. Grup içindeki kişiler zamanla aynı biçimde düşünme ve davranma eğilimi göstermektedir. Karşılıklı etkileşim miktarının fazla olması nedeni ile birlikte benimsedikleri birtakım davranış tarzları da ortaya çıkmaktadır (Tziner,1982:233). Bu durum özellikle spor takımlarında oyuncuların kişisel performanslarını yitirmelerine neden olabilir. Bu durumda da her bir oyuncunun farklı bir görevi üstlendiği düşünülürse takımın başarısı tehlikeye girebilir.

3. Takım Birlikteliği ve Takım Başarısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Gerçekleştirilen Araştırmalar

Birliktelik, grup içi dayanışmayı, grup üyelerinin birbirine olan bağlılığını ve gruptaki eşgüdümün boyutlarını göstermektedir. Birlikteliğin arttığı gruplarda verimliliğin ve grup performansının da arttığı görülmektedir (İsen ve Batmaz, 2002:241). Birlikteliğin grubun başarı ve performansını olumlu yönde etkilemesi için, grubun oluşumundan başlayarak grubun çalışmalarında süreklilik sağlanması ve grup üyelerinin birbirleri ile ne ölçüde ve ne şekilde iletişim kurduğu gözlemlenerek, grup üyeleri arasındaki etkileşimin bir düzene konulması grubun etkinliği açısından oldukça önemlidir. Grup üyeleri arasında güçlü bir birliktelik kurulması grup üyelerinin grup normlarına uymasında artış sağlamakta ve grup üyeleri arasındaki etkileşim gruptaki başarı düzeyini arttırmaktadır. Grup birlikteliği, grup başarısı ve verimliliğini etkilediği gibi, grubun başarısı ve verimliliği de grup birlikteliğini doğrudan etkilemektedir. Diğer bir ifade ile, grup başarısı ve grup birlikteliği arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Grubun elde ettiği başarılar grubun tüm üyeleri üzerinde bir baskı yaratmakta, aynı zamanda grup performansının düşük olması da gruptaki birliktelik duygusunun azalmasına da neden olabilmektedir.

Zaccaro ve Lowe (1988) görev birlikteliğinin, üyelerin grup görevlerine katılımını kolaylaştırdığı için performans üzerinde olumlu bir etki yarattığını; sosyal birlikteliğin grup üyeleri arasında etkileşimi arttırdığı için grubun verimliliğinin çok yüksek düzeyde olmasını sağladığını ifade etmektedir (Zaccaro, 1991:388). Spink (1990) birliktelik ve ortak yarar arasındaki ilişkiyi voleybol takımlarına yönelik gerçekleştirdiği araştırması ile açıklamaktadır. Bu araştırmaya göre, takım oyuncularını takımlarının daha önce elde ettiği başarılarına ve statüsüne bağlı olarak turnuvada derece alacağına ilişkin bir güvene sahiptir. Takımlarına karşı çok fazla güven duyan takımın oyuncularını takımlarının birinci olacağına ilişkin bir inançla sahip olmakta ve bu inançla bu durumun kendilerine sağlayacağı yararları düşünmektedirler. Takımların oyuncularına verdiği güven oyuncularını takıma çekmekte ve takımda kalmaları yönünde motive etmektedir (Kozub ve McDonnell, 2000:122).

Berkowitz (1954) atletlerin kişisel performanslarını değerlendiren bir takıma kabul edilmeleri ile, kendilerini takıma ait hissetmeleri ve takım arkadaşları sosyal etkileşim içinde bulunmaları ile yakından ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Berkowitz, 1954:509-514). Gammage, Carron, Estabrooks (2001) takım birlikteliği ve performans ilişkisini inceledikleri araştırmalarında, birliktelik düşük ise, takım normlarının düşük düzeyde bir etki yarattığını ve performansın da düşük düzeyde ortaya çıktığını; yüksek düzeyde birliktelik ve

yüksek düzeyde normlara uyma söz konusu ise, yüksek düzeyde bir performans ortaya çıkardığını; yüksek düzeyde birliktelik ve düşük düzeyde normlara uyma durumunda kötü bir performansın ortaya çıktığını; düşük düzeyde bir birliktelik ve yüksek düzeyde normlara uyma orta düzeyde bir performans yarattığını açıklamaktadır (Gammage ve Carron, 2001:3-18).

Martens ve Peterson (1971) 1200 üniversite takımında görev alan oyuncu ile yaptığı araştırma sonucunda takımın etkinliğinde takım içinde hissedilen doyumun oldukça önemli olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte araştırmada grup birlikteliği yüksek olan takımların, grup birlikteliği daha düşük olan takımlara göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Araştırmacılar doyum, birliktelik ve başarı arasında döngüsel bir ilişkinin bulunduğunu ifade etmektedirler (Turman, 2003 : 88).

Chang ve Bordia (2006) grup birlikteliği (görev ve sosyal) ve grup performansına (görev performansı, sistem geçerliliği, profesyonel gelişim) yönelik gerçekleştirdikleri çok boyutlu araştırma sonucunda; grup birlikteliği ve grup performansı arasında olumlu yönde bir ilişki ortaya olduğunu belirlemişlerdir (Chang ve Bordia, 2006:327-350). Grup birlikteliği ile grup üyelerinin kendilerini ifade etmeleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonucuna göre, takım üyeleri yüksek düzeyde kendilerini ifade edebiliyorlarsa grup birlikteliğinin de yüksek düzeyde olduğu açıklanmaktadır (Kipnes,2002:487).

Fraser ve Spink (2002) grup birlikteliği ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, kişilerin sosyal destek ve grup birlikteliğine yönelik algılarını değerlendirerek, grup birlikteliği ve sosyal destek algısı ile gruba uyma davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, takım birlikteliğinin algılanma düzeyinin takım üyelerinin alıştırmalara katılmasını ve takımdan ayrılmasını etkilediği açıklanmaktadır (Fraser ve Spink, 2002:244).

Grup birlikteliği ve grup başarısı arasındaki ilişkinin çok sayıda faktör tarafından etkilenebileceği açıklanmaktadır. Grup birlikteliği ve grup performansı arasındaki ilişkiyi grup normları, grup içindeki pozisyon, grupta üstlenilen görev, koçun davranış biçimi vb. faktörler etkileyebilmekte ve bunlara bağlı olarak da grup birlikteliği her zaman olumlu sonuçlar yaratamayabilmektedir (Dyaram ve Kamalanabhan, 2005:185). Kamphoff ve Gilt (2005) atletlerin kıskançlık, takım birlikteliği ve doyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında kıskançlık duygusunun takım içinde negatif ilişkilere neden olduğu aynı zamanda da takım birlikteliği üzerinde negatif bir etkisinin olduğunu ifade etmektedirler. Takımdaki kıskançlığın atletin başarı, verimlilik, performansı üzerinde olumsuz etkiler yaratmasının

takım üyelerinin kimlik ve egolarını takım amaçları ve takımdaki görevlerle tam olarak bütünleşmemesine neden olduğu ifade edilmektedir (Kamphoff ve Gill, 2005:301).

4. Profesyonel Üniversite Voleybol Takımlarına Yönelik Bir Araştırma

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Süper Ligdeki Profesyonel Üniversite Voleybol Takımlarındaki takım birlikteliği ve takım başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma 129 takım oyuncusu ile yüz yüze görüşme ve anket uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Anket sorularının birinci bölümü takım oyuncularının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olup toplam 4 sorudan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümü takım birlikteliğini belirlemek amacı ile geliştirilmiştir. Anketin ikinci bölümündeki sorular Carron, Brawley & Widmeyer (2002) tarafından en başarılı ve en az başarılı takımlardaki takım birlikteliği duygusunu ölçümlemek amacı ile geliştirilen “ Grup Çevre Ölçeği (Group Environment Questionnaire) kullanılarak hazırlanmıştır. Anketin üçüncü bölümü Yeatts, Hyten & Barnes (1996) tarafından takım başarısının ölçümlemek amacıyla geliştirilen Takım Başarısı İçin Anahtar Faktörler (Key Factors for Team Success) ölçeğinden yararlanılarak oluşturulmuştur (Yeatts, Hyten & Barnes, 1996:46-61).

4.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına yönelik olarak araştırma verilerinin ışığında aşağıdaki hipotezler sınanmaktadır.

H1: Grup birlikteliği ile takım oyuncularının demografik özellikleri arasında bir ilişki vardır.

H2: Grup başarısı ile takım oyuncularının demografik özellikleri arasında bir ilişki vardır.

H3: Grup birlikteliği ve grup başarısı arasında pozitif bir ilişki vardır.

5. Araştırma Bulguları

5.1 Demografik Özellikler

YAŞ	Frekans	%	Geçerli %	Kümülatif %
17	2	1,6	1,6	1,6
18	6	4,7	4,7	6,2
19	9	7,0	7,0	13,2
20	25	19,4	19,4	32,6
21	26	20,2	20,2	52,7
22	25	19,4	19,4	72,1
23	9	7,0	7,0	79,1
24	9	7,0	7,0	86,0
25	9	7,0	7,0	93,0
26	6	4,7	4,7	97,7
27	1	,8	,8	98,4
28	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	129	100,0	100,0	

Örneklemin demografik özellikleri incelendiğinde % 20,2 21 yaş, % 19,4 22 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir.

CİNSİYET				
Kız	49	38,0	38,0	38,0
Erkek	80	62,0	62,0	100,0
Toplam	129	100,0	100,0	
TAKIM				
Ege Üniversitesi	21	16,3	16,3	16,3
Hacettepe Üniversitesi	11	8,5	8,5	24,8
İstanbul Bilgi Üniversitesi	8	6,2	6,2	31,0
İstanbul Üniversitesi	7	5,4	5,4	36,4
Gazi Üniversitesi	21	16,3	16,3	52,7
Anadolu Üniversitesi	19	14,7	14,7	67,4
Dumlupınar Üniversitesi	12	9,3	9,3	76,7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	10	7,8	7,8	84,5
Marmara Üniversitesi	8	6,2	6,2	90,7
Muğla Üniversitesi	12	9,3	9,3	100,0
Toplam	129	100,0	100,0	

Örneklemin cinsiyet değişkeni değerlendirildiğinde, % 38'i kız, % 62,0 erkek olduğu görülmektedir. Örneklem dahilindeki takımların % 16,3 'ü Ege Üniversitesi Voleybol Takımı, % 16,3'ü Gazi Üniversitesi Voleybol Takımı, % 14,7 Anadolu Üniversitesi Voleybol Takımı, % 8,5 Hacettepe Üniversitesi Voleybol Takımı, % 6,2'si İstanbul Bilgi Üniversitesi Voleybol Takımı, % 5,4'ü İstanbul Üniversitesi Voleybol Takımı, % 14,7'si Anadolu Üniversitesi Voleybol Takımı, % 9,3'ü Dumlupınar Üniversitesi Voleybol Takımı, % 7,8'si Ondokuz Mayıs Üniversitesi Voleybol Takımı, % 6,2'si Marmara Üniversitesi Voleybol Takımı, % 9,3'ü Muğla Üniversitesi Voleybol Takımından oluşmaktadır.

TAKIMDAKİ GÖREV SÜRESİ	Frekans	%	Geçerli %	Kümülatif %
1	49	38,0	38,0	38,0
2	39	30,2	30,2	68,2
3	18	14,0	14,0	82,2
4	13	10,1	10,1	92,2
5	7	5,4	5,4	97,7
6	1	,8	,8	98,4
8	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	129	100,0	100,0	
TAKIMDAKİ POZİSYONU				
Smaçör	44	34,1	34,1	34,1
Pasör	20	15,5	15,5	49,6
Libero	18	14,0	14,0	63,6
Orta Oyuncu	24	18,6	18,6	82,2
Pasör Çaprazı	19	14,7	14,7	96,9
Universal	4	3,1	3,1	100,0
Toplam	129	100,0	100,0	

Örnekleme dahilindeki takım oyuncularının % 38'i 1 yıl, % 30,2'si 2 yıl, % 14'ü 3 yıl, % 10,1'i 4 yıl, % 5,4'ü 5 yıl, % 8'i 6 yıl, % 1,6'sı 8 yıldır görev yaptığı (takımda yer aldığı) görülmektedir. Örnekleme dahilindeki % 34,1'i smaçör, % 49,6'sı pasör, % 63,6'sı libero, % 82,2'si orta oyuncu, % 96,9'sı pasör çaprazı olarak takımda görev üstlenmektedir.

H1: Takım birlikteliği ile takım oyuncularının demografik özellikleri arasında bir ilişki vardır.

Cinsiyete göre;

Görev Etkileşimi	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,462	3	,154	,540	,656
Within Groups	35,678	125	,285		
Toplam	36,140	128			
Görev Birlikteliği	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,780	3	,260	,455	,714
Within Groups	71,369	125	,571		
Toplam	72,149	128			

Sosyal Birliktelik	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,665	3	,222	,478	,698
Within Groups	57,908	125	,463		
Toplam	58,573	128			
Sosyal Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,242	3	8,058E-02	,160	,923
Within Groups	63,072	125	,505		
Toplam	63,314	128			

Yapılan değerlendirme sonucunda (sig değeri 0,05 den büyük olduğu için) yaş değişkeniyle etkileşim-görev arasında, yaş ile görev birlikteliği arasında, yaş ile sosyal birliktelik arasında, yaş ile sosyal etkileşim arasında hiçbir anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Takımdaki pozisyona göre;

Görev Etkileşimi	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,271	5	,254	,896	,486
Within Groups	34,870	125	,283		
Toplam	36,140	128			
Görev Birlikteliği	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,801	5	1,160	2,151	,064
Within Groups	66,348	123	,539		
Toplam	72,149	128			
Sosyal Birliktelik	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,431	5	,286	,616	,688
Within Groups	57,142	123	,465		
Toplam	58,573	128			
Sosyal Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1,637	5	,327	,653	,660
Within Groups	61,677	123	,501		
Toplam	63,314	128			

Örneklem dâhilindeki sporcuların takımdaki pozisyonları ile grup birlikteliği arasındaki ilişki incelendiğinde; sporcuların takımdaki pozisyonlarıyla görev etkileşimi arasında sig değeri sig--> ,486 > 0,05 anlamlı bir ilişki olmadığını; sporcuların takımdaki pozisyonlarıyla görev birlikteliği arasında sig değeri sig--> ,64 > 0,05 anlamlı bir ilişki olmadığını; sporcuların takımdaki pozisyonlarıyla sosyal birliktelik arasında sig değeri sig--> ,688 > 0,05 anlamlı bir ilişki olmadığını; sporcuların takımdaki pozisyonlarıyla sosyal etkileşim arasında sig--> ,660 > 0,05 anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Takımdaki görev süresine göre;

Görev Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,848	6	,141	,489	,816
Within Groups	35,292	122	,289		
Toplam	36,140	128			
GörevBirlikteliği	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,917	6	,653	1,167	,328
Within Groups	68,232	122	,559		
Toplam	72,149	128			
Sosyal Birliktelik	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,501	6	,917	2,107	,057
Within Groups	53,072	122	,435		
Toplam	58,573	128			
Sosyal Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2,684	6	,447	,900	,497
Within Groups	60,630	122	,497		
Toplam	63,314	128			

Örneklem dâhilindeki sporcuların takımdaki görev süreleri ile grup birlikteliği arasındaki ilişki incelendiğinde; sporcuların takımdaki görev süresi ile görev etkileşimi arasında sig değerine(sig değeri 0,05 den büyük--> ,816) bakılarak anlamlı bir ilişki olmadığı; sporcuların takımdaki görev süresi ile görev birlikteliği arasında sig değerine bakılarak (sig değeri 0,05 den büyük--> ,328) anlamlı bir ilişki olmadığı; sporcuların takımdaki görev süresi ile sosyal

birliktelik arasında sig değerine (sig değeri 0,05 den büyük--> ,057) bakılarak anlamlı bir ilişki olmadığı; sporcuların takımdaki görev süresi ile sosyal etkileşim arasında sig değerine (sig değeri 0,05 den büyük--> ,497) bakılarak anlamlı bir ilişki olmadığı ifade edilebilir.

Takım değişkenine göre;

Görev Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,846	9	,427	1,575	,130
Within Groups	32,294	119	,271		
Toplam	36,140	128			
Görev Birlikteliği	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,674	9	,853	1,574	,131
Within Groups	64,475	119	,542		
Toplam	72,149	128			
Sosyal Birliktelik	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	13,253	9	1,473	3,867	,000
Within Groups	43,320	119	,381		
Toplam	58,573	128			
Sosyal Etkileşim	Sum of squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	8,556	9	,951	2,066	,038
Within Groups	54,758	119	,460		
Toplam	63,314	128			

Örnekleme dâhilindeki sporcuların görev aldıkları takım ile grup birlikteliği arasındaki ilişki incelendiğinde; takımlarla görev etkileşimi ve takımlarla görev birlikteliği arasında (sig değeri 0,05 den büyük olduğu için) hiçbir anlamlı ilişki bulunamamıştır. *Takımlarla sosyal birliktelik arasındaki ilişki incelendiğinde, sig değerine (0,05 den büyük--> ,000) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu; takımlarla sosyal etkileşim arasındaki ilişki incelendiğinde sig değerine (sig değeri 0,05 den küçüktür→0,38) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.*

H2: Grup başarısı ile takım oyuncularının demografik özellikleri arasında bir ilişki vardır.

TAKIM	Sum of squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6,754	9	,750	2,021	,043
Within Groups	44,188	119	,371		
Toplam	50,941	128			
TAKIMDA GÖREV SÜRESİ	Sum of squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,091	6	,515	1,313	,256
Within Groups	47,851	122	,392		
Toplam	50,941	128			
YAŞ	Sum of squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,786	3	,262	,653	,582
Within Groups	50,155	125	,401		
Toplam	50,941	128			
TAKIMDAKİ GÖREVİ	Sum of squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2,605	5	,521	1,326	,258
Within Groups	48,337	123	,393		
Toplam	50,941	128			

Grup başarısı ile sporcuların demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; sporcuların görev aldıkları takım ile takım başarısı arasında sig değerine (sig değeri $0,05 > 0,043$) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sporcuların takımdaki görev süresi ile grup başarısı arasında sig değeri ($0,05$ den büyük--> ,256) dikkate alındığında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ifade edilebilir. Sporcuların yaşı ile grup başarısı arasındaki ilişkinin sig değeri $0,05$ den büyük olduğu için anlamlı olmadığı açıklanabilir. Sporcuların takımdaki görevi ile grup başarısı arasında sig--> ,258 $> 0,05$ olduğu için anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

H3: Takım birlikteliği ve takım başarısı arasında pozitif bir ilişki vardır.

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Görev Etkileşimi- Başarı	129	% 100,0	0	% 0,0	129	% 100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	251,791 ^a	195	,004
Likelihood Ratio	161,944	195	,959
Linear-by-Linear Association	34,202	1	,000
N of Valid Cases	129		

a. 224 cells (100,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is ,01.

Görev birlikteliği ve görev etkileşimi arasında pearson chi square değeri 0,05 den küçük olduğu için anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Görev Birlikteliği- Başarı	129	% 100,0	0	% 0,0	129	% 100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	262,932 ^a	195	,001
Likelihood Ratio	162,553	195	,956
Linear-by-Linear Association	20,050	1	,000
N of Valid Cases	129		

a. 224 cells (100,0%) have expected count less than 5.
The minimum expected count is ,01.

Görev birlikteliği ve grup başarısı arasındaki ilişki (pearson chi square değeri 0,05 den küçük olduğu için) anlamlı bulunmuştur.

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Sosyal Birliktelik- Başarı	129	% 100,0	0	% 0,0	129	% 100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	450,611 ^a	225	,000
Likelihood Ratio	199,299	225	,891
Linear-by-Linear Association	45,235	1	,000
N of Valid Cases	129		

a. 255 cells (99,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.

Grup başarısı ile sosyal birliktelik arasında (pearson chi square değeri 0,05 den küçük olduğu için) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Sosyal Etkileşim- Başarı	129	% 100,0	0	% 0,0	129	% 100

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	205,854 ^a	195	,283
Likelihood Ratio	169,562	195	,906
Linear-by-Linear Association	4,442	1	,035
N of Valid Cases	129		

a. 224 cells (100,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.

Grup başarısı ve sosyal etkileşim arasında pearson chi square değeri 0,05 den büyük olduğu için herhangi anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Spor takımlarında grup birlikteliğinin yaratılması, grup başarısının elde edilmesinde önemli bir anahtardır. Özellikle başarının takımdaki tüm oyuncuların birbirleri ile etkileşim içinde hareket etmesine bağlı olduğu spor takımlarında grup birlikteliğinin oluşmaması grubun verimliliğini de olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Grup içerisinde hem görev hem de sosyal birliktelik yaratılması performansın yüksek düzeyde olmasına ve buna bağlı olarak da başarının yakalanmasında itici bir güç oluşturur. Ancak bazı spor takımlarında görev, bazı spor takımlarında ise sosyal birlikteliğin gelişmiş olması rakiplerine karşı farklı bir güce sahip olmalarını da sağlayabilmektedir.

Bu çalışmada Üniversite Profesyonel Voleybol takımları ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda, grup içerisinde sosyal birliktelik yaratılan takımların başarı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, araştırma sonucunda grup birlikteliği ile takım oyuncularının yaş, cinsiyet, takımdaki görev süresi ve takımdaki görevi arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiştir. Takımlarla sosyal birliktelik arasındaki ilişki incelendiğinde, sig değerine (0,05 den büyük--> ,000) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu; takımlarla sosyal etkileşim arasındaki ilişki incelendiğinde sig değerine (sig değeri 0,05 den küçüktür→0,38) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bağlamda takımın sahip olduğu özelliklerin grup üyeleri arasında sosyal birliktelik yaratılmasında oldukça etkili olduğu görülmektedir. Grup başarısı ile sporcuların demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; sporcuların görev aldıkları takım ile takım başarısı arasında sig değerine (sig değeri 0,05 > 0,043) bakılarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu da grup başarısı ve takım oyuncularının demografik özellikleri arasında kısmen bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca takımın sahip olduğu özelliklerin oyunculardan daha önemli olduğu da ifade edilebilir. Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi araştırmanın H1 ve H2 hipotezleri kısmi olarak doğrulanmıştır.

Görev birlikteliği ve grup başarısı arasında, grup başarısı ile sosyal birliktelik arasında pearson chi square testi sonucunda anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak da H3 hipotezinin doğrulandığı ifade edilebilir. Spor takımlarında hem görev birlikteliğinin hem de sosyal birlikteliğin gelişmesinin grup başarısına pozitif bir katkı sağladığı ifade edilebilir. Grup birlikteliği ile ilgili gerçekleştirilecek diğer çalışmaların gruptaki birliktelik düzeyinin türü ve spor takımının türüne göre bir değerlendirme yapılması spor takımlarının başarı elde etmesine yönelik veri sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Berkowitz L.(1954). Group standarts, cohesiveness, and productivity. *Human Relations*, 7, pp.509-514
- Carron A. V. , Colman M.M., Wheeler J. ve Stevens D.(2002). Cohesion and performance in sport: A meta analysis. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 24, pp.168-188
- Chang A. ve Bordia, P.(2001). A Multi-Dimensional Approach to the Group Cohesion-Group Performance Relationship. *Small Group Research*, 32 (4), pp. 329-405

- Chang, A. ve Bordia, P. (2006). Group cohesion and group performance. *Small Group Research*, 37(4), pp.327-350
- Dyaram, L.ve Kamalanabhan, T.J.(2005).Unearthed: The Other Side of Group Cohesiveness. *Journal of Social Sciences*, 10(3), 2005, pp.185-190
- Fesinger L., Gerard B., Hyomovitch H., Kelley H. ve Raven H.B.(1952). The Influence process in the presence of extreme deviates, *Human Relations*, 5: pp.327-346
- Fraser,S.N. ve Spink, K.S.(2002). Examining the Role of Social Support and Group Cohesion in Exercise Compliance. *Journal of Behavioral Medicine*, Vol. 25, No:3, pp. 233-249
- Friedly, S. A. Ve Manchester, B.B. (2005). *Building Team Cohesion: Becoming "We" instead of "Me"*, Erisim: 20.05.2008.cas.bethel.edu/dept/comm/nfa/journal/vol23no1-16.pdf.
- Gammage K., Carron A. ve Estabrooks P. (2001).Team cohesion and individual productivity: The influence of the norm for productivity and the identifiability of individual effort. *Small Group Research*, 32(1), pp.3-18
- Hortaçsu, N.(1998). *Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
- İsen, G. ve Batmaz, V. (2002). *Ben ve Toplum*, Ankara: Om Yayınevi
- Kamphoff, C.S. ve Gill, D.L. (2005). Jealousy in Sport: Exploring Jealousy's Relationship to Cohesion. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, pp.290-305
- Kipnes, D. R., Piper W. E ve Joyce A.S.(2002). Cohesion and Outcome in Short-Term Psychodynamic Groups for Complicated Grief. *International Journal of Group Psychotherapy*, 52(4), pp.483-509
- Kozub, S. A. ve McDonnell J.F.(2000). Exploring the relationship between cohesion and collective efficacy in Rugby teams. *Journal of Sport Behavior*, Vol. 23, No.2, s.122, pp.120-129
- Patterson,M.M., Carron A.V., ve Loughhead T.M.(2005). The Influence of team norms on the cohesion- self reported performance relationship: a multi-level analysis. *Psychology of Sport and Exercis*, 6 pp.479-493
- Pepitone, A. ve Reichling G.(1955). Group cohesiveness and the expression of hostility. *Human Relations*, 8, pp.327-338
- Piper W.E., Marrache M., Lacroix R, Richardson M.ve Jones B.D. (1983). Cohesion as a basic bond in groups. *Human Relations*, 36 pp.93-108

- Raalte J.L.V., Cornelius A. E., Linder D. E. ve Brewer B. W. (2007).The Relationship Between Hazing and Team Cohesion. *Journal of Sport Behavior*, Vol. 30, No. 4, pp.491-507,
- Ryska T. A., Yin, Z., Cooley D. ve Ginn R.(1999). Developing Team Cohesion: A Comparison of Cognitive –Behavioral Strategies of U.S. and Australian Sport Coaches. *The Journal of Psychology*, 133(5), pp. 523-539
- Shields, D.L., Gardner D. E., Bredemeier, B.J. L. ve Bostro A. (1997). The Relationship Between Leadership Behaviors and Group Cohesion in Team Sports. *The Journal of Psychology*, 131(2), pp.196-210
- Silah, M. (2005). *Sosyal Psikoloji Davranış Bilimi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Silver M. Ve Sabini J. (1978). The perceptions of envy. *Social Psychology*, 41, pp.105-111
- Spink K.S ve Carron A. V.(1992). Group Cohesion and adherence in exercise classes. *Journal of Sport Exercise Psychology*, 14, pp.78-96
- Taylor D.M., Doria J. ve Tyler J.K. (1983). Group Performance and Cohesiveness: An Attribution Analysis. *The Journal of Social Psychology*, 119, pp. 187-198
- Thiabaut, J.W.(1950). An Experimental study of the cohesiveness of underprivileged groups. *Human Relations*, 3: pp.251-278
- Turman P.D.(2003).Coaches and Cohesion: The Impact of Coaching Techniques on Team Cohesion in the Small Group Sport Setting. *Journal of Sport Behavior*, Vol. 26, No. 1, pp.86-104
- Tziner A. (1982). Differential effects of group cohesiveness types: a clarifying overview. *Social Behavior and Personality:An International Journal*, 10 (2), pp. 227-239
- Tziner, A. (1982). Group Cohesiveness: A Dynamic Perspective. *Social Behavior and Personality*, 10 (2), pp. 205-211
- Zaccaro, S. J ve Lowe C.A.(2000). Cohesiveness and Performance on an Additive Task: Evidence of Multidimensionality. *The Journal of Social Psychology*, 128 (4), pp.547-558
- Zaccaro, S. J. (1991). Nonequivalent Associations Between Forms of Cohesiveness and Group-Related Outcomes: Evidence for Multidimensionality. *The Journal of Social Psychology*, 131(3), pp. 387-399